

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till ny språklag och lagstiftning som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 11 september 2002 en proposition med förslag till ny språklag och lagstiftning som har samband med den (RP 92/2002 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Lagmotioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

— en lagmotion med förslag till språklag och lag om ändring av 4 § befolkningsdatalagen (LM 78/2002 rd — Marjatta Vehkaoja /sd m.fl.). Motionen remitterades till utskottet den 11 september 2002, samt

— en åtgärdsmotion om revidering av språklagstiftningen (AM 154/2001 rd — Jaana Ylä-Mononen /cent m.fl.). Motionen remitterades till utskottet den 18 juni 2001.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har förvaltningsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (FvUU 29/2002 rd) ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Sten Palmgren och lagstiftningssekreterare Paulina Tallroth, justitieministeriet

- lagstiftningssekreterare Krista Oinonen, utrikesministeriet
- högsta förvaltningsdomstolens president Pekka Hallberg
- ordförande Pekka Aikio och sekreterare för språkärenden Ellen Näkkäljärvi, sametinget
- direktör, professor Pirkko Nuolijärvi, Forskningscentralen för de inhemska språken
- generalsekreterare Sarita Friman, Delegationen för Romernas Ärenden
- direktör Päivi Lappi, Centralen för teckenspråk
- ordförande Markku Jokinen, verksamhetsledare Liisa Kauppinen och tolk Susanna Silberstein, De Dövas Förbund rf
- generalsekreterare Lars Erik Häggman, Pohjois-Norden ry
- professor Erkki Pihkala, Suomalaisuuden Liitto ry
- ledande jurist Heikki Harjula, Finlands Kommunförbund
- vice ordförande Kirill Gluschkoff, Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto ry
- ordförande, riksdagsledamot Henrik Lax och vicehäradshövding Erik Mickwitz, Svenska Finlands folkting
- professor Olli Mäenpää
- professor Martin Scheinin
- professor Kaarlo Tuori.

Skriftliga utlåtanden har dessutom lämnats av
— social- och hälsovårdsministeriet

- forskaren i romani (forskningscentralen för de inhemska språken) Henry Hedman, Delegationen för Romernas Ärenden.

PROPOSITIONEN OCH RIKSDAGSMOTIONERNA

Propositionen

I propositionen föreslås att det stiftas en ny språklag. Propositionen innehåller också förslag till annan lagstiftning som har samband med språklagen. Genom den nya språklagen tryggas den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter på det sätt som förutsätts i 17 § grundlagen. Språklagen är en allmän lag som gäller Finlands nationalspråk, finska och svenska. Språklagen är förpliktande för myndigheter och statens affärsverk och under vissa förutsättningar även för tjänsteproducerande bolag i vilka staten eller kommunen har bestämmanderätt. Beträffande den service som skall tillhandahållas gäller den föreslagna lagen också andra än myndigheter om dessa på uppdrag av myndigheterna tillhandahåller tjänster för allmänheten samt på dem på vilka en myndighet överför offentliga förvaltningsuppgifter. Myndigheterna skall eget initiativ se till att de språkliga rättigheterna tryggas.

I den föreslagna lagen finns en särskild bestämmelse om åtgärder för att främja språkliga rättigheter. Statsrådet skall dessutom varje valperiod lämna riksdagen en berättelse om tillämpningen av språklagen och om hur de språkliga rättigheterna förverkligas. I berättelsen skall utöver finska och svenska åtminstone samiska, romani och teckenspråk behandlas.

Regeringen föreslår en lag om den språkkunskap som krävs av offentligt anställda. Lagen

gäller den språkkunskap som krävs av tjänsteman och andra anställda hos staten, kommunerna, samkommunerna och självständiga offentlig-rättsliga inrättningar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2004.

I motiveringen till lagstiftningsordning analyserar regeringen förslaget utgående från grundlagens 17, 21, 122 och 124 §. Regeringens bedömning är att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Lagmotionen

Lagmotion LM 78/2002 rd är ett parallellförslag till propositionen. Motionen syftar till att en person skall kunna låta registrera sig som tvåspråkig om hans eller hennes språk är både finska och svenska. Dessutom föreslås det i motionen att den muntliga behandlingen av ett förvaltningsärende får försiggå på båda språken när myndigheten är tvåspråkig och parterna med olika modersmål är överens om denna språkliga lösning.

Åtgärdsmotionen

I åtgärdsmotion AM 154/2001 rd föreslås att riksdagen godkänner ett förslag om att regeringen skall åläggas att vidta åtgärder för en språklig uppdatering av språklagen och den text som gäller genomförandet av lagen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmän bedömning. Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utred-

ning finner utskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker lagförslagen men med följande anmärkningar och ändringar.

Finlands nationalspråk är enligt 17 § i grundlagen finska och svenska. Båda språken är jämbördiga som nationalspråk och svenskan betraktas följaktligen i lagstiftningshänseende inte som minoritetsspråk. Enligt grundlagen skall vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Till "saker" som avses i grundlagen hör ärenden som avgörs genom förvaltningsbeslut men också exempelvis myndighetskontakter i servicesyfte. Syftet med språklagen är att trygga den finsk- och svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter i överensstämmelse med grundlagen.

Jämfört med nuläget innehåller propositionen inte några större ändringar. Exempelvis de centrala bestämmelserna om språklig indelning har kvar sitt gamla innehåll. Detsamma gäller, på några undantag när, reglerna om rätt att använda finska och svenska hos myndigheterna, handläggningsspråket hos myndigheterna och språket i expeditioner och andra handlingar.

Av 10 § 2 mom. och 20 § 3 mom. i förslaget till språklag följer att rätten att använda sitt eget språk och bli hörd på sitt eget språk samt avgiftsfritt få en officiell översättning av en expedition i en enspråkig kommunal myndighet begränsar sig till ärenden som väcks av myndigheten och som direkt gäller grundläggande rättigheter för personen i fråga eller någon som är i hans eller hennes vård eller som gäller en skyldighet myndigheten ålagt honom eller henne.¹ De sanktionerade bestämmelserna förefaller snävare än de rättigheter som enligt grundlagen skall tryggas genom lag. Enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 69 andra spalten) avsåg det då aktuella förslaget inte att ändra grunderna för den gällande språklagstiftningen. Rättigheten att använda sitt språk och få expedition på detta

¹ Åtminstone i motiveringen till lagförslagen 8—10 anges vilseledande att en person skulle ha rätt att använda finska eller svenska också hos enspråkiga kommunala myndigheter. Samma uppfattning kan eventuellt anas också bakom motiveringen till det sjätte och det sjunde lagförslaget.

språk utsträcker sig sålunda direkt på basis av grundlagen som en ovillkorlig rättighet till enspråkiga kommuner och myndigheter hos andra samfund, om inte lagstiftningen först ändras på denna punkt.

Utskottet anser inte de nämnda förslagen utgöra något konstitutionellt problem som skulle påverka lagstiftningsordningen. Regeringen kunde dock lämpligen utreda under vilka förutsättningar begränsningen i bestämmelserna kunde slopas.

Kostnader. Förvaltningsutskottet påpekar att förslaget sannolikt kommer att innebära ökade kostnader för personal och större översättningsutgifter. Grundlagsutskottet instämmer i denna generella bedömning och förmodar att i synnerhet personalutbildningen kommer att kräva mer pengar. Uppgifterna i propositionen om de ekonomiska konsekvenserna är så försiktiga och ytliga att trovärdigheten kommer på skam. Regeringen har dessvärre på vissa punkter nöjt sig med att konstatera att den finansiella sidan behandlas i samband med budgetpropositionen för 2004. Utskottet understryker att man i det sammanhanget måste kunna lägga fram på noggranna kalkyler baserade siffror för anslagsbehovet.

Minoritetsspråk. Den rätt grundlagens 21 § 1 mom. ger var och en att på behörigt sätt få sin sak behandlad av en domstol kan kräva att också något annat språk än finska och svenska används vid behandlingen av ärendet. Den nu föreslagna språklagen har inga bestämmelser för sådana situationer. Den hänvisar dock till andra lagar när det gäller samiska (8 §) och andra språk (9 §). Dessutom tillåter den i 2 § 3 mom. myndigheterna att ge bättre språklig betjäning än vad lagen i övrigt förutsätter.

Det föreslagna regelverket är relevant, menar utskottet. Samtidigt som vi får allt fler som talar ett annat språk, måste de språkliga behoven i anknytning till ett korrekt bemötande beaktas i större utsträckning än nu. Detta torde lagtekniskt kunna bäst genomföras genom de speciallagar som avses i 9 §.

För att samernas språkliga rättigheter skall kunna tillgodoses är det viktigt att lagen om användning av samiska revideras. Målet bör vara att den reviderade lagen träder i kraft samtidigt som den nu aktuella lagen om våra nationalspråk.

I 17 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp skall tryggas genom lag. En sådan lag har ännu inte fått till stånd, påpekas det i propositionen. Utskottet skyndar på beredningen av denna lagstiftning.

I samma grundlagsmoment hänvisas också till romernas rätt att utveckla och bevara sitt språk och sin kultur. Det finns drygt 10 000 romer i Finland. De skollagar som trädde i kraft vid ingången av 1999 gör det möjligt att undervisa i romani och romerkultur. Under läsåret 2000—2001 ordnade bara 5,26 % av skolorna med romerstuderande undervisning i romani och romerkultur; knappt 100 av sammanlagt 900 romerbarn fick undervisning i romani. Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter rapporterade i september 2001 att romerbarn inte får undervisning på sitt eget modersmål. Dessutom hänvisas romerbarnen av språkliga eller kulturella skäl till specialundervisning eller anpassad undervisning. — Utskottet vill fästa regeringens uppmärksamhet på detta missförhållande och anser att regeringen bör vidta lagstiftningsåtgärder för att ge romani och romerkulturen en bättre status.

Grundlagens 17 § 3 mom. gäller också andra grupper. De grupper som avses består enligt förarbetena till revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 69 andra spalten) främst av nationella och etniska minoriteter. Två grupper som nämns särskilt i propositionen är judar och tatarer. Den största språkliga minoriteten utgörs av den ryskspråkiga minoriteten med rötter som sträcker sig så långt bak i tiden som 1700-talet. Denna minoritet omfattar i dag ca 31 000 personer. Regeringen bör utreda om det behöver lagstiftas om dessa i grundlagen avsedda andra gruppers språkkultur.

Detaljmotivering

Det första lagförslaget

2 §. *Syftet med lagen.* Språklagen utgör enligt 3 mom. inget hinder för att ge bättre språklig betjäning än vad lagen förutsätter. Det är viktigt, menar utskottet, att bestämmelsen uppfattas som ett uttryck för en princip som inte gäller bara användningen av finska och svenska utan tillåter myndigheten att ta emot handlingar och ge service också på andra språk när ingens annans rättigheter kommer i kläm härav. I och med internationaliseringen blir de som har med förvaltningen och domstolarna att göra allt oftare tvungna att stödja sig på dokument avfattade på ett främmande språk. Men det är oskäligt att i sådana fall kräva en översättning om myndigheten utan svårigheter förstår innehållet och eventuella andra parter inte kräver översättning.²

3 §. *Lagens tillämpningsområde.* Paragrafens 1 mom. motsvarar i sak räckviddsbestämmelsen i 2 § 2 mom. i förslaget till förvaltningslag (RP 72/2002 rd, det första lagförslaget). Detsamma gäller räckviddsbestämmelsen i det andra lagförslaget. Begreppen myndigheter och självständiga offentligt-rättsliga inrättningar, som regeringen inte går djupare in på i motiveringen, bör enligt utskottet självfallet förstås på samma sätt som i förslaget till förvaltningslag.

5 §. *Språklig indelning.* Bestämmelsen i 2 mom. om ändring av en tvåspråkig kommun till enspråkig innefattar prövning. Undantagsmöjligheten i momentets sista mening gör prövningen

² FN:s kommitté för de mänskliga rättigheterna ansåg i fallet *Diergaardt m.fl. mot Namibia* (760/1997) att det handlade om diskriminering mot artikel 26 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter att förbjuda tjänstemän eller myndigheter att besvara telefonsamtal eller brev på något annat än statens officiella språk, då det av samsammanhanget kunde konkluderas att cirkuläret i fråga de facto var riktat mot bruket av ett minoritetsspråk.

överflödig, menar utskottet som följaktligen ändrat meningen.

10 §. Individens språkliga rättigheter hos myndigheterna. I paragrafen finns en allmän regel om vars och ens rätt att använda finska eller svenska hos myndigheter. Rätten enligt denna paragraf är oberoende av bestämmelserna i 3 kap. om handläggningsspråket hos myndigheterna. Utskottet har velat lyfta fram detta, för om saken ses i detta ljus är det i praktiken möjligt att i tvåspråkiga kommuner använda båda språket på det sätt som föreslagits i 12 § 2 mom.

3 kap. Handläggningsspråket hos myndigheterna. Kapitlet äger relevans med tanke på grundlagens 21 § 2 mom. om garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning. Eftersom bestämmelserna har denna koppling till de grundläggande fri- och rättigheterna, är det ett ovedersägligt faktum att domstolarnas och andra myndigheters på dessa bestämmelser baserade beslut om handläggningsspråk och tolkning kan bli föremål för ändringssökande i samband med besvär över själva huvudsaken. Det vore dock viktigt att dessa för själva processförloppet ytterst viktiga frågorna omedelbart kunde hänskjutas till en besvärinstans för snabbt avgörande, varvid handläggningen och tolkningen i saken beseglas genom detta avgörande. Utskottet anser att regeringen bör utreda en eventuell komplettering av lagstiftningen med bestämmelser om särskild rätt att söka ändring.

24 §. Språklig betjäning vid affärsverk samt statliga och kommunala bolag. Förslaget gäller statliga affärsverk samt vissa statliga eller kommunala bolag. Däremot nämns inte kommunala affärsverk. Detta är helt godtagbart, eftersom ett affärsverk som omfattas av kommunens budget, inte lösgör sig på samma sätt från den kommunala myndighetsorganisationen som ett statligt affärsverk som organiserats till en enhet enligt affärsverkslagen.

Förslaget tar inte särskilt hänsyn till att vissa av statens affärsverk har lagfästa förvaltningsuppgifter. Som exempel kan nämnas Forststyrelsens och Luftfartsverkets myndighetsuppdrag.

Därför är förslaget problematiskt med hänsyn till att de språkliga grundläggande rättigheterna skall tillgodoses. Utskottet har kompletterat 1 mom. med att lagens bestämmelser om myndigheter skall tillämpas på statens affärsverk när de sköter myndighetsuppgifter. — Utskottet vill för tydlighetens skull påpeka att den sista finska bisatsen i det i propositionen ingående momentet avser, som formuleringen uttrycker, endast bolag av nämnt slag. Den svenska texten är formulerad på ett annat sätt.

Av motiveringen framgår det att 2 mom. är avsedd att visa att 1 mom. är en allmän bestämmelse som kompletteras av bestämmelser i andra lagar. Utskottet har omformulerat momentet utifrån detta syfte.

25 §. Enskildas skyldighet att ge språklig betjäning. De föreslagna bestämmelserna gäller enskilda som på uppdrag av en myndighet tillhandahåller tjänster för allmänheten (1 mom.) och dem som anförtrotts offentliga förvaltningsuppgifter (2 mom.). Här handlar det om regler för offentliga uppgifter som privatiserats. Frågan knyter direkt an till grundlagens 124 §. Där används begreppet offentliga förvaltningsuppgifter i en relativt vidsträckt bemärkelse omfattande olika uppgifter som hänför sig till beslutsfattande (RP 1/1998 rd, s. 179 första spalten). Offentliga förvaltningsuppgifter kan enligt förarbetena till grundlagen också vara offentliga serviceuppgifter. Med tanke på detta är terminologin i propositionen besvärlig.

Utskottet anser att bestämmelserna på denna punkt bör förankras i grundlagens begreppsapparat och i lagen tas in en allmän bestämmelse om att de bestämmelser i lagen som gäller myndigheter skall tillämpas på alla som ålagts en offentlig förvaltningsuppgift. Av grundlagen följer att en sådan uppgift inte kan överföras annars än genom lag eller med stöd av lag. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt (GrUB 10/1998 rd, s. 33 andra spalten) bör rättssäkerheten och god förvaltningssed säkerställas genom bestämmelser också när förvaltningsuppgifter läggs utanför myndighetsmaskineriet. Utskottet har i paragrafens första mening formulerat en allmän re-

gel som tryggar detta direkt genom lag när det gäller användning av finska och svenska.

Som komplement till denna huvudregel behövs en specialbestämmelse lik det föreslagna 1 mom. om myndighetens skyldighet att försäkra sig om språklig betjäning när en enskild först genom beslut eller annan åtgärd från myndigheten eller genom avtal mellan myndigheten och den enskilde konkret ålagts uppgiften. En bestämmelse om detta ingår i paragrafens andra mening. Med hänsyn till innehållet i den ovan nämnda allmänna bestämmelsen bör myndighetens skyldighet enligt utskottets mening vara att försäkra sig om att den som utför uppgiften ger språklig betjäning enligt denna lag. Ett sätt att försäkra sig om att kravet uppfylls kunde vara en serviceförbindelse från mottagaren. Å andra sidan har myndigheten inte någon separat skyldighet att försäkra sig om den språkliga servicen, om en förvaltningsuppgift uppdragits åt en enskild direkt genom lag.

Grundtanken i propositionen är att skyldigheten att försäkra sig om språklig service också gäller fall där det inte handlar om sådan överföring av en offentlig förvaltningsuppgift som avses i grundlagen utan om annat slags utnyttjande av privata tjänster i offentlig verksamhet. Utskottets skrivning av den sista meningen i paragrafen innebär att myndigheten i sådana fall är skyldig att försäkra sig om den språkliga betjäningen, om det är nödvändigt för att den service-nivå språklagen förutsätter skall kunna upprätthållas.

26 §. Statliga myndigheters arbetspråk. Förvaltningsutskottet föreslår att paragrafen stryks. Men grundlagsutskottet menar att bestämmelsen behövs på grund av de orsaker som anges i motiveringen och har låtit den stå kvar. Utskottet har dock gjort ett tillägg i paragrafen för att understryka att främmande språk kommer i fråga endast i undantagsfall.

37 §. Berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen. Statsrådet skall enligt förslaget varje valperiod lämna riksdagen en berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen och om hur

de språkliga rättigheterna förverkligats samt vid behov även om andra omständigheter som gäller språk. Utskottet tillstyrker förslaget och menar att riksdagen bör få berättelsen senast under valperiodens tredje riksmöte. Berättelsen och rapporterna om minoritetsspråk till Europarådet stöder varandra. Organ och organisationer som representerar språkliga minoriteter skall kontaktas för berättelsen. Åtminstone i den första berättelsen bör ingå så mycket allmän information om de språkliga förhållandena som möjligt och därmed sträcka sig över ett bredare spektrum än de i 2 mom. nämnda språken.

Meningen är enligt motiveringen att berättelsen skall utgöra ett komplement till berättelsen om regeringens åtgärder och behandlas av grundlagsutskottet. Av bestämmelserna om andra berättelser som utgör komplement till åtgärdsberättelsen framgår uttryckligen att de utgör kompletterande material.³ Utskottet har lagt till denna passus i paragrafen.

Det andra lagförslaget

5 §. Sättet att fastställa krav på språkkunskaper. Avsikten är att det av 2 mom. skall framgå att möjligheterna att fastställa kraven på språkkunskaper för kommunalt anställda i den ordning som anges i kommunallagen begränsas av andra författningar. En likartad bestämmelse om självständiga offentligrättsliga inrättningars möjlighet att fastställa språkkunskapskrav för sina anställda ingår i 3 mom. För att meningen tydligt skall framgå har utskottet omformulerat de föreslagna momenten.

6 §. Behörighetsvillkor som gäller statsanställdas kunskaper i finska och svenska. På grund av dels definitionen på myndighet i 1 §, dels 5 § 1 mom. medför uttrycket "statlig anställning" i denna paragraf till tolkningssvårigheter visavi

³ Lagen om avgivande av en berättelse om utvecklingsarbetet till riksdagen, 1 § (1079/1997) samt lagen om en social- och hälsovårdsberättelse, 1 § (1080/1997). Se även RSv 230/2002 rd — 6 § 1 mom. lagen om offentlig arbetskraftsservice.

personalen vid riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli. Utskottet har följaktligen lagt till ett nytt 5 mom. om att det föreskrivs särskilt om språkkunskapskraven för de anställda vid riksdagens ämbetsverk och republikens presidents kansli. Momentet utgör en hänvisning till lagen om riksdagens tjänstemän och lagen om republikens presidents kansli samt författningar som eventuellt ges med stöd av dem.

7 §. *Krav på kunskaper i andra språk hos statsanställda.* Utskottet har preciserat paragrafen för att tydliggöra att denna regel gäller bara anställda hos statliga myndigheter.

9 §. *Dispens.* Med tanke på framtida åtgärder vill utskottet fästa regeringens uppmärksamhet på att det i vissa fall kan behövas smidigare lösningar än det nu föreslagna dispensförfarandet. Dispensmodellen kan ibland rent av bli ett problem.

Kravet på utmärkta kunskaper i det ena nationalspråket och tillfredsställande kunskaper i det andra kan indirekt betraktas som medborgerskapsbaserad diskriminering när experter från andra EU-länder söker sig till sådana expertuppdrag inom den offentliga förvaltningen som förutsätter högskoleexamen. Å andra sidan kan det vara nödvändigt att till en del uppgifter, såsom undervisning och hälso- och sjukvård, medvetet rekrytera folk med en specifik invandrarbakgrund för att ta hand om personer med samma bakgrund. Dispensmodellen torde fungera i enskilda fall, men det kan hända att gränsen kommer emot vid medveten rekrytering som kan betraktas som positiv särbehandling.⁴

⁴ Enligt artikel 25 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter har varje medborgare rätt att få tillträde till offentlig tjänst i sitt land utan de åtskillnader som anges i artikel 2 i konventionen (bl.a. språk). Jfr fallet *Ignatane mot Lettland* (884/1999), där kommittén för de mänskliga rättigheterna konstaterade en kränkning av artikel 25 då en person på grund av otillräckliga kunskaper i lettiska hade strukits från kandidatlistan för kommunalval.

11 §. *Förvaltningen och genomförandet av språkexamina för statsförvaltningen.* I 3 mom. finns en hänvisning till lagen om förvaltningsförfarande och dess jävsbestämmelser. Lagförslaget avses träda i kraft den 1 januari 2004, dvs. samtidigt som förvaltningslagen som ersätter lagen om förvaltningsförfarande. Av denna anledning har utskottet ändrat hänvisningen så att den gäller jävsbestämmelserna i 27—29 § i förvaltningslagen.

15 §. *Examinandens rättsskydd.* Utskottet har av rättssäkerhetsskäl kompletterat paragrafen med ett nytt 1 mom., där det föreskrivs om examinandens rätt att få veta vilka bedömningsgrunder som gäller för hans eller hennes examensprestation. Av kompletteringen följer att 1—3 mom. i propositionen blir 2—4 mom.

Motionerna

Eftersom utskottet har godkänt lagförslaget utifrån propositionen har det i lagmotionen avsedda lagstiftningsbehovet blivit tillgodosett. Utskottet föreslår därför att lagförslagen i lagmotionen förkastas.

Utskottet menar att det inte finns någon anledning att godkänna förslaget i åtgärdsmotionen, eftersom propositionens syfte är att ersätta den i motionen kritiserade språklagen från 1922 med en ny lag.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår grundlagsutskottet

att lagförslagen 3—11 godkänns utan ändringar,

att lagförslagen 1 och 2 godkänns med ändringar. (Utskottets ändringsförslag),

att lagmotion LM 78/2002 rd förkastas och

att åtgärdsmotion AM 154/2001 rd förkastas.

*Utskottets ändringsförslag***1.****Språklag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.	3 kap.
Allmänna bestämmelser	Handläggningsspråket hos myndigheterna
1—4 § (Som i RP)	12—18 § (Som i RP)
5 § <i>Språklig indelning</i>	4 kap. Språket i expeditioner och andra handlingar
(1 mom. som i RP) Statsrådet skall bestämma att en kommun är tvåspråkig, om kommunen har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. Statsrådet <i>skall</i> bestämma att en tvåspråkig kommun skall bli enspråkig, om <i>minoriteten består av färre än 3 000 invånare och</i> minoritetens andel har sjunkit under sex procent. Om fullmäktige i en kommun begär det, kan statsrådet genom förordning bestämma att kommunen är tvåspråkig för följande tioårsperiod även om den enligt denna lag annars skulle vara enspråkig. (3 mom. som i RP)	19—22 § (Som i RP)
6—9 § (Som i RP)	5 kap. Säkerställande av språkliga rättigheter
2 kap.	23 § (Som i RP)
Rätten att använda finska och svenska hos myndigheterna	24 § <i>Språklig betjäning vid affärsverk samt statliga och kommunala bolag</i>
10 och 11 § (Som i RP)	Statliga affärsverk samt sådana tjänsteproducerande bolag där staten eller en eller flera tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt, skall betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som inte enligt en helhetsbedömning kan anses oskäligt för bolaget. <i>När statliga affärsverk sköter myndighetsuppgifter skall det som sägs i denna lag om myndigheter tillämpas på dem.</i>

Utöver det som föreskrivs 1 mom. skall affärsverken och bolagen iaktta vad som separat föreskrivs om språklig betjäning i deras verksamhet.

25 §

Enskildas skyldighet att ge språklig betjäning

När en offentlig förvaltningsuppgift genom lag eller med stöd av lag hör till en enskild, gäller för denne i uppdraget det som föreskrivs om myndighet i denna lag. Om en sådan uppgift uppdras åt en enskild med stöd av ett beslut eller någon annan åtgärd av en myndighet eller ett avtal mellan myndigheten och den enskilde, skall myndigheten (utesl.) försäkra sig om att den enskilde i uppdraget ger sådan språklig betjäning som förutsätts i denna lag. Myndigheten skall också försäkra sig om detta när den anförtror en enskild någon annan uppgift än en offentlig förvaltningsuppgift, om detta är nödvändigt för att upprätthålla den betjäningsnivå som lagen förutsätter.

(2 och 3 mom. utesl.)

6 kap.

Myndigheternas arbetsspråk

26 §

Statliga myndigheters arbetsspråk

Statliga myndigheter använder som sitt arbetsspråk majoritetsspråket i ämbetsdistriktet, om det inte är mer ändamålsenligt att använda det andra språket eller båda språken eller av särskilda skäl ett främmande språk.

27—29 §
(Som i RP)

7 kap.

Språken i lagstiftning och allmän information

30—34 §
(Som i RP)

8 kap.

Främjande och uppföljning av språkliga rättigheter

35 och 36 §
(Som i RP)

37 §

Berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen

Statsrådet skall varje valperiod som ett komplement till berättelsen om regeringens åtgärder lämna riksdagen en berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen och om hur de språkliga rättigheterna förverkligats samt vid behov även om andra omständigheter som gäller språk.

(2 mom. som i RP)

9 kap.

Särskilda bestämmelser

38—41 §
(Som i RP)

10 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

42 och 43 §
(Som i RP)

2.

Lag**om den språkkunskap som krävs av offentligt anställda**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.	<i>republikens presidents kansli föreskrivs särskilt. (Nytt)</i>
Allmänna bestämmelser	
1 och 2 § (Som i RP)	7 § <i>Krav på kunskaper i andra språk hos statsanställda</i>
2 kap.	För <i>anställda vid statliga myndigheter</i> kan krav på kunskaper i andra språk ställas genom ministerieförordning, om arbetsuppgifterna förutsätter det och om kraven inte enligt lag skall fastställas genom förordning av statsrådet.
Behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper och beaktande av språkkunskap i samband med anställning	
3 och 4 § (Som i RP)	8 och 9 § (Som i RP)
5 §	3 kap.
<i>Sättet att fastställa krav på språkkunskaper</i>	Statliga examina i finska och svenska
(1 mom. som i RP)	10 § (Som i RP)
<i>Om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för kommunalt anställda, kan sådana villkor fastställas i den ordning som anges i kommunallagen (365/1995) (utesl.).</i>	11 §
<i>Om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda vid självständiga offentligrättsliga inrättningar, kan inrättningarna själva fastställa dem.</i>	<i>Förvaltningen och genomförandet av språkexamina för statsförvaltningen</i>
6 §	(1 och 2 mom. som i RP)
<i>Behörighetsvillkor som gäller statsanställdas kunskaper i finska och svenska</i>	Språkexamenämndernas ledamöter och examinatoreerna har tjänsteansvar. Beträffande jäv för dem gäller 27—29 § förvaltningslagen (/). (4 och 5 mom. som i RP)
(1—4 mom. som i RP)	12—14 § (Som i RP)
<i>Om kraven på kunskaper i finska och svenska för de anställda vid riksdagens ämbetsverk och</i>	

15 §

Examinandens rättsskydd

Examinanden skall informeras om vilka bedömningsgrunder som gäller för hans eller hennes examensprestation. (Nytt)
(2—4 mom. som 1—3 mom. i RP)

4 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

16 och 17 §
(Som i RP)

Helsingfors den 31 januari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /saml

Jouni Lehtimäki /saml
Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Ilkka Taipale /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Jarmo Vuorinen.

GrUB 9/2002 rd — RP 92/2002 rd